

عهد و گفتگو

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

مطالعات SPIRITUALITY

از درسگفتارها و نوشتارهای ربای لرد چانانان ساکس

با سپاس از Schimmel Family برای حمایت سخاوتمندانه از عهد و گفتگو به نگو داشت یاد Harry (Chaim) Schimmel. "من از همان بار اول که با نسخه و تفسیر توره ربای خیم شمل روبرو شدم تا اکنون، آنرا عزیز داشته ام. هدف آن نه فقط نشان دادن حقیقت ظاهری متنی توره، بلکه رسیدن به حقیقت زرفری است که در آن نهفته است. او به همراه همسر ستودنی اش آنرا در صفت سال زندگی مشترک، یک زندگی سرشار از عشق به خانواده، اجتماع و تورات ساختند. زوج بیمانندی که با نمونه زندگی خود، بینهایت الهام بخش من بوده اند." - ربای ساکس

تفسیر هفتگی تورات

ییترو: سپاسگزاری پیش از فکر کردن

Yitro: To Thank Before We Think

ده فرمان، مشهورترین مجموعه قانون دینی و اخلاقی در تاریخ است. تا همین اواخر آنها زینت بخش دادگاه های آمریکا بودند. هنوز بالای محال بیشتر کنیساها دیده می شوند. رامبراند در نقاشی موسی هنگام شکستن لوحه ها با دیدن گوساله طلایی به آنها بیان هنری کلاسیک می بخشد. نقاشی عظیم راجرز هربرت از موسی هنگام پایین آوردن لوحه های قانون بر اتاق کمیته مجلس لردهای بریتانیا حکمفرما است. دو لوحه همسان ده فرمان در این آثار، نماد دیرین قانون ابدی در زیر سروری خدا است.

البته شایان یادآوری است که "ده فرمان"، ده تا فرمان نیست. تورات آنرا عسارت دواریم می نامد (خروج ۲۸:۳۴) و تلمود آنرا عسارت هدیبروت می نامد، یعنی "ده کلمه" یا "ده گفته". اینرا در پرتو فیلم های مستند از کشف های قرن بیستم می توان فهمید، به ویژه میثاق هیتی ها به نام "رساله های سروری" که به ۱۲۰۰-۱۴۰۰ سال پیش از میلاد و حدود زمان موسی و خروج از مصر برمی گردد. این رساله ها به دو صورت به بیان قوانین

پرداخته اند: اولی با عناوین کلی و دومی با جزئیات. این دقیقا همان مناسبت میان "ده گفته" و فرمان های مشروح در پاراشای میشاپایم (خروج) است. اولی خطوط کلی و اصول بنیادی قانون است.

اغلب این فرمان ها را به صورت تصویری و مفهومی در دو دسته پنج تایی بازنمایی می کنیم. پنج فرمان اول به مناسبت ما با خدا می پردازند (از جمله احترام به والدین، زیرا آنها ما را به دنیا آوردند)، و دسته دوم، به مناسبات میان ما با هموعانمان می پردازد.

اما همچنین می توان آنها را در سه گروه سه تایی دید. سه تای اول (خدای یکتا، نبودن هیچ خدای دیگر و بیهوده به زبان نیاموردن نام خدا) درمورد خدا، مولف و اقتدار پشت قانون هستند. دومین دسته (نگه داشتن شبات، احترام به پدر و مادر و قتل نکردن) درمورد آفرینندگی است. شبات یادآور تولد جهان برای ما است. والدین ما را به دنیا آوردند. قتل ممنوع است، زیرا ما همگی به شباهت و صورت خدا آفریده شده ایم (آفرینش ۹:۶). سومین دسته (دزدی نکن، زنا نکن و شهادت دروغ نده) درباره نهاد های پایه ای اجتماع است: تقدس ادواج، حرمت مالکیت خصوصی، و اجرای عدالت. هر یک از اینها را نادیده بگیریم، آزادی ما از بین می رود.

این ساختار نشان می دهد که دهمین فرمان چقدر شگفت انگیز است: "نسبت به خانه، حصر، قلم و کنیز، گاو و الاغ همسایه ات یا هر چه به همسایه ات تعلق دارد، حسادت نورز." دستکم در سطح ظاهر این فرمان با همه قوانینی که به گفتار یا کردار مربوط است، فرق دارد.¹

¹ To be sure, Maimonides held that the first command is to believe in God. *Halachot Gedolot* as understood by Nachmanides, however, disagreed and maintained that the verse "I am the Lord who brought you out of the land of Egypt" is not a command but a prelude to the commands.

حسادت و غبطه خوری و خواستن آنچه دیگری دارد، یک عاطفه است و نه یک فکر یا کردار. بی تردید، ما نمی توانیم جلوی ایجاد عواطف در خود را بگیریم. سابق به آنها سودا می گفتیم، دقیقا زیرا ما در برابر آنها منفعل هستیم. پس چگونه می توان حسادت و غبطه را ممنوع کرد؟ بی تردید، فرمان ممنوعیت، درباره کارهایی صدق می کند که در کنترل ما باشند. در هر حالت، چرا باید درد ناگهانی حسادت مهم باشد اگر به افراد دیگر هیچ آسیبی نرساند؟

اینجا به نظرم می رسد که تورات حقایق اساسی را یادآور می شود که اگر فراموش کنیم به خودمان آسیب می رسانیم. نخست، همان گونه که رفتار درمانی به ما می آموزد، باورهای ما احساس های ما را می سازند.² برای نمونه. افراد خودشیفته خیلی زود حالت دفاعی می گیرند، زیرا فکر می کنند که افراد دیگر که اصلا به آنها علاقه ای ندارند، درباره آنها حرف می زنند و پچپچه می کنند. چنین باوری غلط است، اما این امر آنها را از احساس خشم و نفرت برکنار نمی کند. دوم این که حسادت یکی از مهمترین عوامل ایجاد خشونت در جامعه است. حسادت بود که یاگو را به فریب دادن اتللو و پیامدهای تراژیک آن واداشت. این قایل بود که هابیل را کشت. این همان چیزی است که ابراهیم و سپس اسحق را به ترس جان خود واداشت وقتی به اجبار خشکسالی، موقتا از خانه دور شدند. آنها باور داشتند که چون همسرانی زیبا داشتند، حکمرانان منطقه آنها را خواهند کشت تا همسرانشان را به حرمسرای خود ببرند.

² This has long been part of Jewish thought. It is at the heart of Chabad philosophy as set out in Rabbi Schneur Zalman of Liadi's masterpiece, *Tanya*. Likewise, Ibn Ezra in his commentary to this verse says that we only covet what we feel to be within our reach. We do not envy those we know we could never become.

از همه گزنده تر، حسادت بود که در قلب برادران نسبت به یوسف وجود داشت. آنها از رفتار متفاوت و خاص پدر با یوسف، قباى فاخر چند رنگ و حاشیه دوزی شده ای که می پوشید، و خواب های او در مورد سروری بر همه آنها ناراحت بودند. این امر برادران را به نقشه کشیدن برای کشتن او و سرانجام فروختن او به بردگی واداشت.

رنه ژیرار در کار کلاسیک خود با عنوان *خشونت و امر مقدس*³ می گوید که پایه ای ترین علت بروز خشونت، میل به داشتن چیزهای دیگران است، یعنی در نهایت میل به این به جای کس دیگری باشیم. حسادت می تواند به زیر پا گذاشتن بسیاری از فرمان های دیگر بینجامد: می تواند افراد را به زناکاری، دزدی، شهادت دروغ و حتی قتل بکشاند.⁴

یهودیان دلیل خاصی دارند برای ترسیدن از حسادت. حسادت بی تردید در تاریخ ظهور یهودی ستیزی در طی قرن ها نقش داشته است. غیریهودیان نسبت به توانایی یهودیان برای پیشرفت در شرایط دشمنانه حسادت می کردند، پدیده ای عجیب که آنها در پاراشای شموت شرح داده و گفتیم که "هر چه بیشتر [با یهودیان] بدرفتاری کردند، آنها بیشتر رشد کردند و پرشمارتر شدند". آنها به ویژه به احساس برگزیدگی یهودیان حسادت می کردند (علیرغم آنکه تقریباً همه ملت های دیگر دنیا نیز خود را برگزیده می دانستند).⁵ اهمیت اساسی دارد که ما یهودیان با فروتنی و خاکساری بیشتری رفتار کنیم.

بنابراین، ممنوعیت حسادت اصلاً عجیب نیست. حسادت پایه ای ترین نیرویی است که هماهنگی و نظم اجتماعی را که هدف کل ده فرمان است، به خطر می اندازد. نه تنها این فرمان ها کمک می کنند که حسادت ممنوع شود، بلکه به ما یاری می رسانند که بر آن

³ René Girard, *Violence and the Sacred* (Baltimore: John Hopkins University Press, 1979).

⁴ See Helmut Schoeck's classic, *Envy: a Theory of Social Behaviour* (New York: Harcourt, Brace & World, 1969). See also Joseph Epstein, *Envy* (New York: New York Public Library, 2003).

⁵ See Anthony Smith, *Chosen Peoples* (Oxford: Oxford University Press, 2003).

چیره شویم. دقیقا اولین سه فرمان که حضور خدا در تاریخ و زندگی ما را یادآور می شوند، و دومین دسته سه تایی که یادآور افرینندگی ما می شوند، به ما کمک می کنند که بر حسادت غلبه کنیم.

ما در این دنیا هستیم، چون خدا می خواست که باشیم. ما آنچه خدا خواسته را دارا می باشیم. پس چرا باید دنبال آنچه دیگران دارند، باشیم؟ اگر آنچه در زندگی ما بیشترین اهمیت را دارد چگونه ظاهر شدن در نظر خدا است، چرا چیزهای دیگری را بخواهیم فقط چون فرد دیگری آنها را دارد؟ اگر چنین کنیم، دیگر خود را با مناسبت خود با خدا تعریف نمی کنیم و کم کم خود را در ارتباط با آدم های دیگر تعریف می کنیم. آن گاه، رقابت، کینه ورزی، غبطه و حسادت وارد ذهن های ما می شود و اینها همه به ناشادمانی تبدیل می گردند.

اگر اتوموبیل جدید شما مرا به حسادت وامی دارد، ممکن است مجبور شوم یک مدل بالاتر و گرانتر را بخرم که به آن نیازی نداشته ام و فقط چند روزی به من لذت می دهد تا روزی که بفهمم آن یکی همسایه مدلی بالاتر از من دارد و همین طور تا آخر. برای این که حسادت خود را فرونشانم این کار را تا جایی ادامه می دهم که به حسادت او دامن بزنم و چرخه ای از مصرف لجام گسیخته و بی پایان را پدید آورم.

پادزهر غبطه، شکرگزاری است. بن زوما می پرسد: چه کسی ثروتمند است؟ و پاسخ می دهد: "آن کس که برای آنچه دارد، شادمانی می کند". یک رسم یهودی زیبا و روزانه هست که زندگی را دگرگون می کند. نخستین کلماتی که با بیدار شدن به زبان می آوریم، موده انی لفانخا است، یعنی من از تو تشکر می کنم ای پادشاه زنده و ابدی. ما با این رسم، پیش از آنکه فکر کنیم، شکر می گزاریم.

یهودیت یک منش شکرگزاری است. وقتی نمی گذاریم خوشبختی دیگران از خوشبختی ما بکاهد، موجی از انرژی مثبت از خود بازتاب می دهیم که به ما امکان می دهد به جای فکرکردن به آنچه دیگران دارند، به آنچه خود داریم و آنچه می خواهیم باشیم، ارج بگذاریم.

شبات شالوم

ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی توسط شیریندخت
دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian

www.RabbiSacks.org

@RabbiSacks

The Rabbi Sacks Legacy Trust, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved